

Urszula Drumlak

OCENA OFERTY KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO DLA PROFESJONALNYCH KSIĘGOWYCH W POLSCE

EVALUATION OF THE OFFER IN LIFELONG LEARNING FOR PROFESSIONAL ACCOUNTANTS IN POLAND

Institut Rachunkowości, Uniwersytet Szczeciński
ul. Adama Mickiewicza 64, 71-100 Szczecin, e-mail: uladrumlak@wp.pl

Summary. In the article an importance of the lifelong education of professional accountants was emphasized. Even though the duty of permanent education doesn't arise from the law, many employers are sending their employees to the number of courses. More over accountants are interested in the offer of the permanent education. Conducted in years 2009–2011 the questionnaire survey let identify areas of the particular interest of recipients of LLL both in the group of employers, graduates as well as students, they are shown in the article

Słowa kluczowe: absolwent, badania ankietowe, kształcenie ustawiczne, pracodawca, student, zawód księgowego.

Key words: employer, lifelong learning, professional accountant, student, survey research, university graduate.

WSTĘP

Zagadnienia związane z kształceniem ustawicznym księgowych wymagają głębokiej analizy (Drumlak 2011). Konieczność stałego doskonalenia się w tym zawodzie wynika z wielu czynników, a w szczególności z globalizacji gospodarki, konieczności dostarczania wiarygodnych informacji szerokiemu kręgowi interesariuszy, szybkiego postępu rozwoju narzędzi technologicznych. Sprawia to, iż chcąc osiągnąć profesjonalizm w zawodzie księgowego, spełniać oczekiwania pracodawców i innych użytkowników usług księgowych, należy wykazywać się kreatywnością, przedsiębiorczą aktywnością oraz umiejętnością podejmowania decyzji. W związku z tym należy wybierać metody podnoszenia kwalifikacji pozwalające na realizację postulatów edukacji ustawicznej. Istotne jest, aby profesjonalny księgowy rozwijał swoje możliwości zawodowe, uwzględniając indywidualne predyspozycje do zdobywania nowych umiejętności, a także efektywnie wykorzystując swój czas.

Celem artykułu jest przedstawienie oferty kształcenia ustawicznego księgowych w Polsce oraz próba jej oceny. Ponadto w artykule zaprezentowano fragmenty przeprowadzonych badań ankietowych zawierających opinie pracodawców, absolwentów i studentów na temat poszukiwanych kierunków kształcenia pracowników służb finansowo-księgowych.

MATERIAŁ I METODY

Dokonano przeglądu oferty szkoleń udostępnionych na portalach internetowych podmiotów zajmujących się szkoleniem profesjonalnych księgowych. Ponadto w latach 2009–2011 prze-

prowadzono badania ankietowe wśród pracodawców oraz absolwentów i studentów kierunku finanse i rachunkowość na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego. W badaniu wzięło udział łącznie 366 osób, w tym 54 pracodawców, 77 absolwentów i 235 studentów.

Pytania ankietowe zostały ułożone tak, aby było możliwe porównanie odpowiedzi udzielonych przez wszystkich respondentów. Obejmowały one dane dotyczące cech osobowych respondentów oraz 5 bloków tematycznych. Ostatnia część ankiety odnosiła się do szkoleń w ramach systemu ustawicznego. Odpowiedzi pozwoliły określić opinie respondentów nt. preferowanych kierunków kształcenia permanentnego. Pracodawcy wskazywali kursy, na jakie wysyłają swoich pracowników działów finansowo-księgowych. Absolwenci wskazywali szkolenia, w jakich brali udział, natomiast studenci deklarowali zakres szkoleń, w których chcieliby uczestniczyć.

Udzielając odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie, respondenci mogli wybrać z podanego w niej zestawu przypadki odpowiadające ich sytuacji bądź zgodne z ich opinią, przeprowadzić ocenę, określając istotność wskazanych pozycji lub przedstawić własne sugestie nt. poszczególnych zagadnień. Wyniki przeprowadzonego badania przedstawiono w dalszej części artykułu.

KSZTAŁCENIE KSIĘGOWYCH W POLSCE

W Polsce za kształcenie księgowych odpowiada wiele podmiotów, wśród których można wymienić:

- szkoły średnie o profilu ekonomicznym;
- uczelnie, oferujące kierunek studiów finanse i rachunkowość oraz studia podyplomowe;
- Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, proponujące ścieżkę edukacyjną prowadzącą do uzyskania tytułu dyplomowanego księgowego oraz kursy tematyczne;
- wiele firm szkoleniowych i doradczych, organizujących liczne kursy, między innymi z zakresu podatków, sporządzania sprawozdań, konsolidacji sprawozdań, rozliczania projektów unijnych, kadr i płac, audytu, Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR) i Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF).

Wykonywanie zawodu księgowego w naszym kraju nie wiąże się z obowiązkiem posiadania specjalistycznego wykształcenia określonego przepisami prawa. Wyjątek stanowią osoby usługowo prowadzące księgi rachunkowe. Osoby te muszą uzyskać stosowny certyfikat¹. Pracownicy służb finansowo-księgowych są zatrudniani na drodze rekrutacji, bez konieczności legitymowania się uprawnieniami, co może stanowić ryzyko dla pracodawców.

Dotychczas nie wprowadzono także uregulowań obligujących tę grupę zawodową do kształcenia ustawicznego. W Międzynarodowych Standardach Edukacji dla Zawodowych Księgowych (2009) istnieje jednak zapis dotyczący postulatów ustawicznego rozwoju zawodowego. Zdaniem autorki w najbliższym czasie nieunikniona jest tendencja do egzekwowania stałego

¹ Certyfikat księgowy, nadający uprawnienia do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, wydaje minister właściwy do spraw finansów publicznych. Zasady przyznawania certyfikatu określa szczegółowo rozdział 8 a (art. 76 a–i) Ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku. DzU z 2009 r., nr 152, poz. 1223, z późniejszymi zmianami.

podnoszenia kwalifikacji w ramach omawianego zawodu, przy czym jeśli nawet nie będzie to wynikać z przepisów prawa, to z pewnością stanie się przejawem dobrej praktyki gospodarczej i odpowiedzialności społecznej osób wykonujących zawód księgowego.

Ustawiczna edukacja księgowych powinna zmierzać w stronę kreowania umiejętności poszukiwania rozwiązań, a nie tylko udzielania konkretnych odpowiedzi, ponieważ dzisiejsze rozwiązania jutro mogą być nieaktualne. W związku z tym szczególnie cenna w tym zawodzie jest umiejętność komunikowania się i przewidywania. Są to cechy, nad którymi należy pracować w sposób permanentny, co oznacza, iż w zawodzie księgowego podnoszenie umiejętności w tym zakresie stało się wymogiem czasów.

Szeroka oferta szkoleń dla pracowników służb finansowo-księgowych powinna zapewniać uczestnikom kursów odpowiedni poziom nauczania gwarantujący osiągnięcie efektów w praktyce zawodowej. Zakres tematyczny szkoleń powinien, oprócz zagadnień finansowo-księgowych, obejmować także umiejętności podejmowania decyzji, radzenia sobie ze stresem i z presją czasu, doskonalenia sposobów komunikacji, organizacji czasu, pobudzania kreatywności i innowacyjnego rozwiązywania problemów.

OFERTA KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO DLA PROFESJONALNYCH KSIĘGOWYCH W POLSCE

Aby ocenić ofertę szkoleń, umożliwiających realizację rozwoju zawodowego w zakresie rachunkowości, przeprowadzono analizę dostępnych na rynku szkoleń, pozwalających na podnoszenie kwalifikacji zawodowych w zakresie rachunkowości. Ogólna charakterystyka podmiotów zajmujących się kształceniem ustawicznym, miejsc i terminów kursów, a także celowości przeprowadzania kształcenia ustawicznego została przedstawiona w tab. 1.

Jednym z czołowych polskich podmiotów organizujących szkolenia dla księgowych jest SKwP. W jego ofercie edukacyjnej można wyróżnić² kursy stałe, które przygotowują do egzaminów, na podstawie których przyznaje się kwalifikacje zawodowe; są to: cztery stopnie kursów dla kandydatów na dyplomowanych księgowych, kurs przygotowujący do egzaminu na doradcę podatkowego, kurs przygotowujący do egzaminu, na podstawie którego zdobywa się uprawnienia do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Ponadto Instytut Certyfikacji Zawodowej Księgowych prowadzi kursy dla specjalistów do spraw: rachunkowości podatkowej, kadr i płac, rachunkowości inwestycyjnej oraz rachunkowości zarządczej.

SKwP, jako członek IFAC, organizuje również szkolenia o charakterze międzynarodowym, np. kursy w zakresie MSSF/MSR lub języka angielskiego w rachunkowości. Tematyka kursów odpowiada także aktualnym zagadnieniom życia gospodarczego, np. walce z „praniem pieniędzy” w prawie polskim, problemom i dylematom beneficjentów w procesie zarządzania, ewidencji i rozliczania projektów współfinansowanych ze środków unijnych, kształtowania stosunku pracy.

² Szczegółowa oferta kursów i szkoleń dostępna jest na stronie Instytutu Certyfikacji Zawodowej Księgowych: <http://www.institut.skwp.pl/>, dostęp dn. 09.2012 r. oraz na stronach oddziałów regionalnych SKwP.

Tabela 1. Ogólna charakterystyka szkoleń i kursów w ramach kształcenia ustawicznego w zakresie rachunkowości w Polsce

Kryterium	Charakterystyka
Podmioty	<p>– Stowarzyszenie Księgowych w Polsce (SKwP) – najstarsza, działająca od 1907 roku, największa polska organizacja skupiająca przedstawicieli środowiska zawodowego związanego z rachunkowością i finansami. Stowarzyszenie nieustannie dąży do rozwijania rachunkowości i rewizji finansowej, by sprostać zmieniającym się nieustannie warunkom życia gospodarczego i spełniać wymogi światowych standardów. Jednym z celów działalności SKwP jest dbałość o kształcenie kadr finansowo-księgowych</p> <p>– Krajowa Izba Biegłych Rewidentów (KIBR) – to organizacja, której misją jest, między innymi, dbałość o propagowanie wiedzy w zakresie rachunkowości. Jej oferta szkoleń jest skierowana głównie do biegłych rewidentów realizujących obowiązek doskonalenia zawodowego, jednak dotyczy również osób spoza kręgu biegłych rewidentów, zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji w dziedzinie rachunkowości</p> <p>– BPP Professional Education – to jedna z największych firm szkoleniowych na świecie, działająca od 1976 roku. Jej misją jest wspomaganie osób pracujących zawodowo w zwiększaniu ich kwalifikacji. Posiada 44 centra szkoleniowe na całym świecie (od 1999 r. również w Polsce). Oddziały w Warszawie i Krakowie specjalizują się m.in. w szkoleniach przygotowujących do zdobycia międzynarodowych kwalifikacji zawodowych ACCA, CIMA, CIM, CIA oraz w szkoleniach zamkniętych z rachunkowości finansowej i zarządczej (MSSF, US GAAP, w zakresie ustawy o rachunkowości) oraz podatków ^a. Firma jest również wydawcą podręczników przygotowujących m.in. do wspomnianych kwalifikacji międzynarodowych</p> <p>– Ernst & Young (E&Y) – to jedna z największych firm audytorskich na świecie. Wraz z rozwojem firmy poszerzał się zakres świadczonych przez nią usług. Obecnie firma zajmuje się audytem, doradztwem podatkowym, transakcyjnym, biznesowym, a także prowadzi działalność szkoleniową na najwyższym poziomie (Ernst & Young Academy of Business ^b) dotyczącą międzynarodowych kwalifikacji zawodowych, takich jak: ACCA, CFA ^c, CIA ^d. Organizuje programy szkoleniowe wieloetapowe oraz krótkie szkolenia uzupełniające umiejętności i wiedzę z różnych dziedzin. Stara się werbować ambitnych absolwentów szkół wyższych, zapewniając im rozwój zawodowy. Dewizą firmy jest profesjonalizm</p> <p>– Polska Akademia Rachunkowości (PAR) – to firma edukacyjna, która specjalizuje się w szkoleniach, usługach doradczych, wydaje także publikacje m.in. z zakresu: rachunkowości, finansów, audytu i prawa. Szkolenia prowadzone są na różnych poziomach – zarówno na podstawowym, jak i bardzo specjalistycznym. Oferta szkoleń i kursów kierowana jest m.in. do osób starających się o nowe kwalifikacje zawodowe, pracowników działów księgowości i finansów, doradców podatkowych, biegłych rewidentów, personelu firm audytorskich i consultingowych. ^e</p> <p>– Polskie Towarzystwo Ekonomiczne (PTE) – popularyzuje wiedzę ekonomiczną w Polsce, prowadzi działalność opiniotwórczą, podnosi kwalifikacje oraz integruje środowisko ekonomistów. PTE m.in. czynnie uczestniczy w reformowaniu gospodarki, organizuje konkursy i szkolenia z wiedzy ekonomicznej, prowadzi działalność konsultacyjno-doradczą ^f</p> <p>– Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK) – prowadzi działalność edukacyjną, organizując kursy, seminaria, warsztaty oraz konferencje: regionalne, ogólnokrajowe i międzynarodowe. Zatrudnia wykwalifikowanych wykładców i trenerów: pracowników naukowych, konsultantów i wybitnych praktyków. Zajmuje się przede wszystkim upowszechnianiem wiedzy o profesjonalnym zarządzaniu, również zagadnieniami związanymi z rachunkowością ^g</p> <p>– uczelnie wyższe – oferują szeroką gamę studiów podyplomowych w zakresie rachunkowości, a także organizują liczne konferencje i seminaria, stwarzając okazje do wymiany poglądów i doświadczeń na najbardziej aktualne tematy dotyczące teorii i praktyki rachunkowości</p>

cd. tab. 1

Kryterium	Charakterystyka
Miejsca szkoleń i kursów	szkolenia odbywają się terenie całego kraju, niektóre mają charakter lokalny (np. szkolenia oferowane przez oddziały regionalne SKwP), inne – ogólnopolski lub nawet międzynarodowy
Terminy szkoleń i kursów	kształcenie ustawiczne realizowane jest w różnych cyklach, a czas trwania kursów jest zróżnicowany, dzięki czemu każda zainteresowana osoba może dostosować go do własnych potrzeb. W ofercie można znaleźć szkolenia: weekendowe, tygodniowe, cykliczne, wakacyjne warsztaty, a także dłuższe kursy kompleksowo przygotowujące do uzyskania nowych kwalifikacji
Cel	<ul style="list-style-type: none"> – uzyskanie uprawnień zawodowych (np. do usługowego prowadzenia ksiąg, certyfikat dyplomowanego księgowego) – specjalizacja w wybranej dziedzinie (np. podatki, sektor publiczny, kadry i płace) – wymiana poglądów i doświadczeń (np. konferencje środowiskowe, seminaria) – podnoszenie kwalifikacji (np. studia podyplomowe) – aktualizacja wiedzy (np. analiza zmian legislacyjnych) – realizacja obowiązku doskonalenia zawodowego^h

^a Szkolenia BPP, <http://www.bpp.pl/>, dostęp: wrzesień 2012 r.

^b Nasza oferta, <http://www.ey.com/PL/pl/Services/Specialty-Services/Academy-of-Business>, dostęp: wrzesień 2012 r.

^c ang. Chartered Financial Analyst – kwalifikacja międzynarodowa w zakresie doradztwa inwestycyjnego.

^d ang. Certified Internal Auditor – międzynarodowe kwalifikacje zawodowe w zakresie audytu wewnętrznego, przydatne m.in. na stanowisku dyrektora finansowego.

^e Szkolenia, <http://www.par.edu.pl/index.php>, dostęp: wrzesień 2012 r.

^f Oferta PTE – szkolenia i praktyki, <http://www.ptc.pl/>, dostęp: wrzesień 2012 r.

^g Szkolenia, <http://www.tnoik.org/>, dostęp: wrzesień 2012 r.

^h Dotyczy jedynie biegłych rewidentów, dla których doskonalenie zawodowe jest obligatoryjne, w związku z czym obecnie oferta kształcenia ustawicznego dla biegłych rewidentów ma postać najbardziej sformalizowaną. Zakresy proponowanych szkoleń są określane na mocy uchwały KIBR i są publikowane z wyprzedzeniem, tak aby każda zainteresowana osoba mogła je zaplanować – por. Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym. DzU z 2009 r., nr 77, poz. 649 (art. 4, ust. 3).

SKwP stara się również oferować kursy związane z aktualizacją przepisów, m.in. na temat: praktycznych problemów wynikających z nowelizacji podatku VAT, nowego wykonawczego rozporządzenia unijnego dotyczącego VAT, rozwiązywania umów i zasad naliczania urlopów oraz rozliczania czasu pracy w teorii i praktyce, z uwzględnieniem najnowszych zmian w prawie pracy, przeglądu aktualnego orzecznictwa – warsztaty praktyczne, kurs pod hasłem „Bilans 2012”, „Sprawozdawczość (budżetowa) 2012”.

KIBR co roku, na mocy uchwały, określa zakres tematyczny obowiązkowych szkoleń. Z zaplanowanych na lata 2012–2013 kursów osoby niebędące biegłymi rewidentami mogą skorzystać z następujących szkoleń:

– związanych z wyceną pozycji sprawozdań finansowych w warunkach polskich: wkłady niepieniężne (aporty) w ujęciu bilansowym i podatkowym u wnoszącego i otrzymującego; wycena w wartościach szacunkowych i ich badanie; zmiana zasad polityki rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym; wycena i ujawnianie zapasów w prawie krajowym i międzynarodowym; kontrakty długoterminowe;

– dotyczących międzynarodowych uregulowań wpływających na praktykę krajową: konsolidacja sprawozdań finansowych według polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości; międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej (MSSF); ujawnienia w sprawozdaniach finansowych sporządzanych zgodnie z MSSF (MSR 1, MSSF 7, MSSF 8).

Kolejną grupą podmiotów oferujących szkolenia z zakresu rachunkowości są firmy specjalizujące się w przygotowywaniu kandydatów do uzyskania kwalifikacji międzynarodowych, wśród których można wymienić BPP oraz Ernst & Young Academy of Business. Są to firmy z międzynarodowym wieloletnim doświadczeniem. W ofercie ich szkoleń można znaleźć, przede wszystkim, kursy przygotowujące do egzaminów na kwalifikacje, takie jak: ACCA, CIMA, CIA. Kursy te pozwalają uczestnikom na podnoszenie kompetencji językowych, gdyż odbywają się w języku angielskim. Oprócz tego firmy te oferują szkolenia z zakresu rachunkowości międzynarodowej, obejmujące np. międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej (MSSF); aktualizację wiedzy z zakresu MSSF; US GAAP; leasing w świetle UoR, MSSF i CIT; instrumenty finansowe według MSSF; konsolidację według MSSF; skonsolidowane sprawozdania – warsztaty; sprawozdania finansowe grup kapitałowych w związku z wprowadzeniem MSSF 3. Oferta obejmuje również bieżące zagadnienia z zakresu rachunkowości, między innymi: akademię rachunkowości zarządczej; podatek dochodowy w transakcji fuzji i przejęć; rachunkowość grup kapitałowych; zrozumieć podatek odroczony.

Polska Akademia Rachunkowości (PAR) proponuje własną ścieżkę edukacyjną, zmierzającą do uzyskania certyfikatu zawodowego poświadczającego kwalifikacje na podstawie zdanych egzaminów. PAR, podobnie jak SKwP, proponuje 4 stopnie certyfikacji zmierzające do uzyskania kolejno stopni: I – asystenta rachunkowości (kody zawodów: 431101, 431102, 431103), II – samodzielnego księgowego (kod zawodu 331301), III – specjalisty ds. rachunkowości (kod zawodu: 241103), IV – dyplomowanego księgowego (kod zawodu 121101) utożsamianego z zawodem głównego księgowego.

Ponadto PAR oferuje szkolenia pozwalające podnosić kwalifikacje w zakresie rachunkowości, między innymi dotyczące: małej księgowości, obsługi kadr i płac, zagadnień podatkowych, usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Prowadzi także kursy dotyczące zagadnień rachunkowości międzynarodowej pod nazwą Akademia MSR / MSSF.

STUDIA PODYPLOMOWE Z ZAKRESU RACHUNKOWOŚCI

Możliwość realizowania idei LLL (ang. *lifelong learning* – uczenia się przez całe życie) stwarzają też studia podyplomowe. Z jednej strony umożliwiają one osobom z wyższym wykształceniem niezwiązanym z rachunkowością rozpoczęcie kariery zawodowej w zawodzie księgowego, a z drugiej strony – zdobycie określonej specjalizacji. Na potrzeby niniejszego artykułu dokonano przeglądu oferty studiów podyplomowych polskich uczelni z zakresu rachunkowości. Wybrane tematy studiów podyplomowych przedstawiono w tab. 2.

Tabela 2. Przykładowa oferta studiów podyplomowych w zakresie rachunkowości na wybranych polskich uczelniach

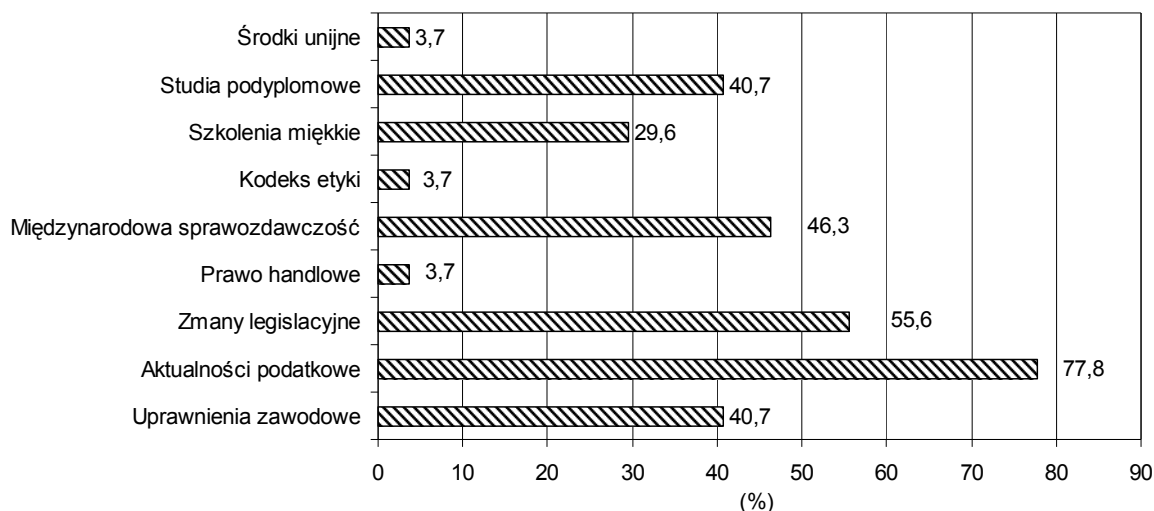
Zagadnienia	Uczelnia	Zakres studiów podyplomowych
Rachunkowość	Uniwersytet Łódzki	rachunkowość małych i średnich przedsiębiorstw
	Uniwersytet Gdański	rachunkowość i finanse
	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	rachunkowość i finanse – dla początkujących
Rachunkowość zarządcza	Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie	nowoczesna rachunkowość
	Krakowska Szkoła Biznesu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie	rachunkowość w zarządzaniu grupą kapitałową
	Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie	rachunkowość zarządcza i controlling
	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	rachunkowość dla menedżerów
	Uniwersytet Śląski w Katowicach	podyplomowe studia menedżerskie z zakresu rachunkowości
Rachunkowość podatkowa	Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Ekonomiczny przy współpracy z SKwP	podatki w Unii Europejskiej
	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	rachunkowość i kontrola podatkowa
	Uniwersytet Opolski	rachunkowość i polityka podatkowa w przedsiębiorstwach
Rachunkowość sektorowa	Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie	rachunkowość i zarządzanie finansami w jednostkach sektora finansów publicznych
	Uniwersytet Szczeciński Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania	rachunkowość w zarządzaniu zakładem opieki zdrowotnej rachunkowość w zarządzaniu instytucjami kultury
Rachunkowość międzynarodowa	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	rachunkowość i zarządzanie projektami unijnymi gospodarstw rolniczych
	Szkoła Główna Handlowa w Warszawie	rachunkowość finansowa w świetle polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości
	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie	rachunkowość przedsiębiorstwa w Unii Europejskiej
Kierunek na zlecenie	Uniwersytet Szczeciński, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług	rachunkowość zarządcza dla Poczty Polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem kosztów ABC

Źródło: opracowano na podstawie informacji zawartych na oficjalnych stronach internetowych przedstawionych uczelni oraz na portalu, <http://www.studiapodyplomowe.uczelnie.pl/nu.asp?p=522,75,4>, dostęp: wrzesień 2012 r.

W większości przypadków ukończenie studiów podyplomowych z zakresu rachunkowości oraz spełnienie wymagań określonych w ustawie o rachunkowości stwarza możliwość ubiegania się o certyfikat księgowy uprawniający do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. W związku z wprowadzeniem przez SKwP czterostopniowej certyfikacji zawodowej zdecydowano, że uczelnie akredytowane przez SKwP powinny mieć także możliwość wydawania stosownych certyfikatów dla osób kończących studia podyplomowe o profilu zapewniającym osiągnięcie wybranych stopni kwalifikacji zawodowych.

WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH DOTYCZĄCYCH KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO SŁUŻB FINANSOWO-KSIĘGOWYCH

Przeprowadzono badania ankietowe, dotyczące kierunków kształcenia ustawicznego, wśród pracowników działów finansowo-księgowych. W ankiecie dla pracodawców zapytano, na jakie szkolenia kierują swoich pracowników. Ich odpowiedzi przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Zapotrzebowanie na szkolenia w ramach ustawicznego kształcenia pracowników działów finansowo-księgowych, zgłaszane przez ankietowanych pracodawców

Źródło: opracowano na podstawie przeprowadzonego badania.

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że największym zainteresowaniem pracodawców cieszą się szkolenia na temat aktualności podatkowych (42 wskazania – 77,8%), zmian legislacyjnych (30 wskazań – 55,6%) oraz dotyczące międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej (25 wskazań – 46,3%). Pracodawcy wskazują również na potrzebę kierowania pracowników na szkolenia zapewniające im uzyskanie uprawnień zawodowych lub studia podyplomowe podnoszące ich kwalifikacje (po 22 wskazania – 40,7%). W związku z rosnącymi wymaganiami wobec księgowych prawie 1/3 ankietowanych (16 wskazań – 29,6%) zadeklarowała chęć wysłania pracowników na szkolenia kształtujące tzw. umiejętności miękkie, często decydujące o efektywności pracownika. Najmniejszym zainteresowaniem ankietowanych cieszyły się kursy z zakresu prawa handlowego oraz kodeksu etyki (po 2 wskazania – 3,7%). Korzystając z możliwości wskazania dodatkowych szkoleń, nieujętych w ankiecie na liście odpowiedzi, przedsiębiorcy wymienili szkolenia dotyczące wykorzystywania i rozliczania środków unijnych (2 wskazania – 3,7%).

W przeprowadzonym badaniu ankietowym zapytano również absolwentów WNEiZ US, na jakie formy dalszego kształcenia są wysyłani przez pracodawców. W przypadku studentów kierunku finanse i rachunkowość pytanie dotyczyło zainteresowania szkoleniami po ukończeniu studiów. Uzyskane odpowiedzi przedstawia tab. 3.

Porównując odpowiedzi udzielone przez ankietowanych absolwentów i pracodawców, można stwierdzić, że młodzi pracownicy są rzadziej wysyłani na kursy, niż deklarują to pracodawcy. Być może wynika to z faktu relatywnie krótkiego stażu zawodowego ankietowanych absolwentów i z tego, że nie zdążyli oni odbyć jeszcze takich kursów. Na przykład

tylko co trzeci absolwent miał możliwość zapoznania się z aktualnościami podatkowymi (24 osoby – 31,2%), mimo że pracodawcy deklarowali ponaddwukrotnie większe zapotrzebowanie (77,8%). Studia podyplomowe rozpoczęło 13 osób (16,9%) również przy ponaddwukrotnie większej (40,7%) deklaracji pracodawców. Należy podkreślić, że prawie połowa absolwentów (38 osób – 49,4%) rozpoczęła kursy zapewniające im uzyskanie uprawnień zawodowych, co oznacza, że więcej pracowników zostało wysłanych na szkolenia, niż deklarowali to w ankiecie pracodawcy (40,7%).

Tabela 3. Opinie dotyczące kształcenia ustawicznego zgłaszane przez ankietowanych absolwentów i studentów

Szkolenia, na jakie są wysyłani absolwenci	Liczba głosów	Udział (%)	Szkolenia, w jakich chcieliby uczestniczyć studenci	Liczba	Udział (%)
zapewniające uzyskanie uprawnień zawodowych	38	49,4	zapewniające uzyskanie uprawnień zawodowych	139	59,1
dotyczące aktualności podatkowych	24	31,2	dotyczące aktualności podatkowych	101	43,0
studia podyplomowe	13	16,9	związane z międzynarodową sprawozdawczością finansową	84	35,7
dotyczące zmian legislacyjnych	10	13,0	szkolenia dotyczące tzw. umiejętności miękkich	73	31,1
związane z międzynarodową sprawozdawczością finansową	10	13,0	studia podyplomowe	69	29,4
z zakresu prawa handlowego	9	11,7	z zakresu prawa handlowego	55	23,4
dotyczące kodeksu etyki	7	9,1	dotyczące zmian legislacyjnych	41	17,4
dotyczące tzw. umiejętności miękkich	6	7,8	dotyczące kodeksu etyki	17	7,2
inne	3	3,9	inne	0	0,0

Źródło: opracowano na podstawie przeprowadzonego badania.

Oprócz wymienionych przykładów absolwenci uczestniczyli w niewielu szkoleniach. Były to kursy: dotyczące zmian legislacyjnych (10 osób – 13,0%), związane z międzynarodową sprawozdawczością finansową (10 osób – 13,0%), z zakresu prawa handlowego (9 osób – 11,7%), dotyczące kodeksu etyki (7 osób – 9,1%), dotyczące tzw. umiejętności miękkich (6 osób – 7,8%) oraz inne – bez podanej nazwy przez ankietowanych (3 osoby – 3,9%).

Analizując wypowiedzi studentów, można stwierdzić, że młodzież ma świadomość konieczności dalszego kształcenia po uzyskaniu dyplomu szkoły wyższej. Studenci najbardziej zainteresowani są podjęciem dalszego kształcenia w celu zdobycia uprawnień zawodowych (139 osób – 59,1%), z zakresu aktualności podatkowych (101 osób – 43,0%), międzynarodowych regulacji sprawozdawczości finansowej (84 osoby – 35,7%) oraz kształtowania osobowości i komunikacji interpersonalnej (73 osoby – 31,1%).

Ponadto studenci chcą kontynuować edukację w ramach studiów podyplomowych. Deklarację taką złożył prawie co trzeci ankietowany (69 osób – 29,4%). Niektórzy studenci chcą pogłębiać swoją wiedzę z zakresu prawa (55 osób – 23,4%) oraz śledzić na bieżąco zmiany legislacyjne (41 osób – 17,4%). Najmniejszym zainteresowaniem wśród studentów cieszyły się kursy dotyczące zagadnień związanych z etyką (17 osób – 7,2%). Żaden student nie zaproponował innych szkoleń poza tymi, które były wymienione w ankiecie.

Porównując plany studentów z ofertą pracodawców, można przypuszczać, że część studentów będzie musiała zaangażować własne środki w dalsze podnoszenie kwalifikacji, gdyż pracodawcy nie są w stanie zapewnić tak szerokiej oferty szkoleń, jakiej oczekują studenci.

WNIOSKI

Z dokonanego przeglądu oferowanych w Polsce szkoleń i kursów z zakresu rachunkowości w systemie kształcenia ustawicznego wynika, że pozwalają one osiągnąć różne cele. Osiągnięcie kwalifikacji zawodowych (zarówno międzynarodowych, jak i krajowych) proponują, między innymi, BPP, E&Y, SKwP oraz PAR. Uzyskanie specjalizacji w dziedzinie rachunkowości umożliwiają studia podyplomowe lub kursy SKwP. Osoby zainteresowane rachunkowością międzynarodową mogą poszerzać swoją wiedzę dzięki ofercie SKwP, PAR, BPP, E&Y oraz wybranych uczelni. Wszystkie przedstawione podmioty starają się zapewnić swoim słuchaczom śledzenie bieżących zmian w przepisach i aktualizowanie wiedzy w związku z pojawiającymi się nowymi zagadnieniami dotyczącymi obowiązków zawodowych księgowych. Przeszkodą w wyborze kursów mogą być jedynie koszty, terminy oraz miejsca ich odbywania.

Autorka artykułu pozytywnie ocenia ofertę kształcenia ustawicznego dla księgowych. Jednak z powodu wysokich wymagań stawianych profesjonalnym księgowym, dotyczących cech osobowości i wartości moralnych, powinny być także organizowane warsztaty pozwalające kształtować odpowiednie cechy i zachowania pracowników służb finansowo-księgowych. Dotychczas większość szkoleń z tego zakresu jest oferowana głównie kadrom zarządzającym. Według opinii autorki podmioty zajmujące się kształceniem księgowych powinny rozszerzyć swoją ofertę o szkolenia tzw. umiejętności miękkich w celu doskonalenia predyspozycji profesjonalnych księgowych do wykonywania powierzonych im zadań.

W związku ze zgłaszanym przez pracodawców, absolwentów i studentów dużym zainteresowaniem kształceniem ustawicznym w zakresie rachunkowości wydaje się, że podmioty szkoleniowe, a także uczelnie specjalizujące się w kształceniu na kierunku finanse i rachunkowość zapewniają wystarczający dostęp do różnorodnych form kształcenia. Ze względu na odpowiedzialność społeczną grupy zawodowej księgowych oraz dbałość o jakość kształcenia autorka postuluje, aby SKwP, jako największa organizacja zrzeszająca środowisko księgowych, udzielało akredytacji i przyznawało certyfikaty jednostkom podejmującym się takich zadań w celu zagwarantowania uczestnikom kształcenia jego właściwego poziomu.

Ocena dostępnej na polskim rynku oferty form kształcenia ustawicznego z zakresu rachunkowości oraz analiza przeprowadzonych badań ankietowych pozwalają stwierdzić, iż pracodawcy, którzy wzięli udział w badaniu, znaleźliby takie szkolenia, na które mogliby wysłać swoich pracowników. Również zainteresowani absolwenci i studenci mogą wybrać z oferty kursy odpowiadające ich oczekiwaniom.

Autorka jest przekonana, iż w najbliższym czasie absolwenci szkół wyższych nie zakończą swojej edukacji wraz z otrzymaniem dyplomu, lecz będą pozytywnie zmotywowani i zachęceni do pogłębiania swojej wiedzy i doskonalenia umiejętności, stając się cennym elementem kapitału ludzkiego współczesnego społeczeństwa Europy Wiedzy. Dotychcza-

sowy rozwój edukacji służył głównie społeczności lokalnej. Obecnie należy on dążyć do kształtowania światowego społeczeństwa, przy czym jednolitość procesu edukacyjnego dla poszczególnych grup zawodowych w globalnej gospodarce mogą zapewnić standardy zawodowe oraz opracowywane ramy kwalifikacji zawodowych, stanowiące nowoczesne narzędzie wspomagające kształcenie zgodne z ideą kształcenia się przez całe życie.

PIŚMIENNICTWO

Drumlak U. 2011. Idea kształcenia ustawicznego w kontekście zawodu księgowego. Zesz. Nauk. Uniw. Szczec., Ser. Finanse, rynki i ubezpieczenia 625 (32), 465–481.

Międzynarodowe Standardy Edukacyjne dla zawodowych księgowych. 2009. SKwP, Warszawa.

Nasza oferta, <http://www.ey.com/PL/pl/Services/Specialty-Services/Academy-of-Business>, dostęp: wrzesień 2012 r.

Oferta PTE – szkolenia i praktyki, <http://www.pte.pl/>, dostęp: wrzesień 2012 r.

Studia z zakresu finansów (Finanse i rachunkowość), <http://www.studiapodyplomowe.uczelnie.pl/nu.asp?p=522,75,4>, dostęp: wrzesień 2012 r.

Szkolenia BPP, <http://www.bpp.pl/>, dostęp: wrzesień 2012 r.

Szkolenia, <http://www.par.edu.pl/index.php>, dostęp: wrzesień 2012 r.

Szkolenia, kursy, <http://www.institut.skwp.pl/>, dostęp: wrzesień 2012 r.

Ustawa o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym z dnia 7 maja 2009 r. DzU z 2009 r., nr 77, poz. 649 (art. 4, ust. 3).

Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku. DzU z 2009 r., nr 152, poz. 1223 z późn. zm.

